
Република Македонија
Јавно претпријатие за државни патишта

Рамка за откуп на земјиште и надомест
**ИЗГРАДБА НА ЕКСПРЕСЕН ПАТ А3, А3
ДЕЛНИЦА ШТИП (ТРИ ЧЕШМИ) – КОЧАНИ**

Подготвено од: ГИМ А.Д.- ЧАКАР&ПАРТНЕРИ во соработка со Јавно претпријатие за државни патишта - Скопје

Декември, 2015

Contents

1	Introduction.....	Error! Bookmark not defined.
2	The project.....	Error! Bookmark not defined.
3	Project Area & Land Use Context.....	7
4	Summary of Project Impacts.....	9
5	Legal Framework for Land Acquisition and Compensation.....	11
5.1	National Legislation.....	11
	Fulfilment of the obligation for compensation.....	14
	Summary of Expropriation Process.....	14
5.2	Summary of EBRD Requirements.....	15
5.3	Key differences between national legislation and EBRD requirements.....	17
6	Entitlement Matrix.....	23
7	Public consultation & disclosure.....	26
8	Grievance Mechanism.....	27
9	Monitoring and Reporting.....	28
10	LARF contact details & responsibility for implementation.....	30

ЕБОР	Европска банка за обнова и развој
ОВЖС	Оцена на влијание врз животната средина
АПЖССА	Акционен план за животна средина и социјални аспекти
ОВЖССА	Оцена на влијанија врз животната средина и социјалните аспекти
ЖССП	Животна средина и социјална политика
РОЗН	Рамка за откуп на земјиште и надомест
НТР	Не-техничко резиме
СВ	Службен Весник
ЈПДП	Јавно претпријатие за државни патишта
КР	Критериум за реализација
ПЗЛ	Проект – засегнати лица
АПР	Акционен план за раселување
СОЖС	Стратегиска оцена за животна средина
ПВЗС	План за вклучување на засегнати страни

1. Вовед

Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) планира да даде финансиска помош на Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП) на Република Македонија за изградба на Експресен пат А3, делница Штип-Кочани. Овој Експресен пат е дел од државниот пат А3, кој почнува од Требеништа (поврзан со А2) – Подмолје-Охрид-Косел-Ресен-Битола-Прилеп-Велес (поврзан со А1) – Штип (поврзаност со А4) – Кочани – Делчево – границата со Република Бугарија.

ЈПДП во соработка со Консултантот ГИМ и Чакар&Партнери ја подготвија оваа Рамка за откуп за земјиште и надомест (РОЗН) со цел да се предводи откупот за земјиштето а во согласност со државното законодавство и во согласност со Животната средина и социјалната политика на ЕБОР (Критериум за реализација 5).

РОЗН се изработува во проектна фаза кога вистинската природа и големина на откупот на земјата или ограниченото користење на земјата поврзани со проект кој може да предизвика физичко или економско раселување не е конечно дефинирана преку Елаборат за експропријација. Според идејниот проект, нема да има физичко раселување. Некои измени врз трасата се извршени намерно со цел да се избегне физичкото раселување. Според грубата пресметка во оваа фаза, 840,000 m² земја ќе бидат погодени со експропријацијата, 70% (588,000m²) е земјиште во државна сопственост, а остатокот од 30% (252,000 m²) е приватно. Дополнително, дел од земјата ќе биде привремено искористена (пристапни патишта, одлагалишта и сл.)

Оваа рамка ги прикажува општите принципи, процедури и рамка за сопственост кои се составен дел од политиката на ЕБОР и државното законодавство. Откако ќе се дефинираат основните елементи и откако информациите ќе станат достапни, рамката ќе биде основа за развој на детален Акционен план за раселување (АПР) или Рамка за обновување на животните услови (РОЖУ). РОЗН се разликува од АПР бидејќи го прикажува планираниот пристап на Проектот кон откупот на земјиштето и надоместот, а не дава целосни детали за реалната сопственост на земјата и нејзиното користење, како и видот на влијанијата од раселувањето, кои пак ќе бидат прикажани во РОЖУ. Беше спроведено социо-економско истражување со цел подобро да се разберат висината и големината на економското и физичкото раселување, како и влијанијата врз Проектот – засегнати лица (ПЗЛ).

Истражувањето беше спроведено во период меѓу август и октомври 2015 година. Пред почетокот на истражната работа на локацијата, планирано беше покрај збирот податоци од достапните студии и форми, директно да се вклучи и целната група. Поради ова, фокусните групи беа утврдени како многу важни и истите се составени од официјални претставници за секоја засегната населба и други службеници. За време на истражувањето се користеа различни видови на алатки за учество за интеракција меѓу испитаниците. Главните проблеми кои се дискутираа со фокусните групи беа социјалните услуги, статус на миграцијата, главните активности, извор на приход, обработливи површини, сопственост на земјиштето, добиток, потенцијали на природните ресурси, ранливите групи, информации за сиромаштијата, трендови во економскиот развој и слично. Кај фокусните групи, Прашалник за домаќинствата беше претходно тестиран со цел да се направи проценка на соодветноста на прашањата за да се дојде до потребните информации. Од овие засегнати страни беше побарано да упатат и да дадат иницијатива доколку е потребно да се вклучат други важни аспекти.

Податоците кои се прикажани во оваа студија се врз основа на два видови на податоци:

➤ Секундарни податоци

Главната студија која беше разгледана за да се сфати позадината на проблемите за социо-економската состојба во засегната населба и постоечките предизвици за животните услови беше Програмата за развој на Источниот плански регион (2015-2019) и Регионите во Македонија 2015 (Државниот завод за статистика). Овој материјал беше анализиран со цел да се извлече државен и регионален контекст од

социо-економските услови. Знаењето добиено од овој преглед, исто така поддржано да се разбере овој проблем, развивање прашалник за собирање основни податоци, добивање информации преку лични согледувања и меѓучовечки комуникациски сесии со фокусните групи.

➤ **Основни податоци**

Основните податоци за студијата беа добиени од дванаесет села/населени места од Проектот – засегната населба (во непосредна близина на новиот полу-автопат, експресен пат Штип-Кочани) преку структурираниот прашалник, дискусиите со фокусните групи, интервјуа, прошетки со локалните жители низ таргет локациите и лични согледувања.

Врз основа на секундарните податоци, проценето е дека во Проектот – засегната област има 1770 домаќинства, од кои 5,5% ќе бидат вклучени во истражувањето, што значи вкупно 98 домаќинства, или 7 домаќинства од секое населено место. Изборот е секоја 5та куќа.

Социо-економското истражување ќе се искористи за АПР.

Целта на РОЗН е поединците/домаќинствата кои се погодени од откупот на земјата за Проектот да добијат надокнада за нивната земја и имот, кои ќе им овозможат да го задржат или да го подобрат нивниот постоечки животен стандард. РОЗН е создаден да ги спречи и ублажи негативните влијанија врз откупот на земјиштето и да ги утврди правата на различни категории на засегнати лица/домаќинства.

Во Проектот – План за вклучување на засегнати страни (ПВЗС) се вклучени активностите за обелоденување и консултација, како и оние кои се поврзани со откупот на земјата.

1 Проектот

Краток опис на Проектот

Владата даде приоритетно значење на подобрувањето на националната патна мрежа во источниот регион. Поефикасниот транспортен систем ќе овозможи економски и социјални можности и бенефиции кои ќе дадат многубројни позитивни ефекти, како што се: подобрен пристап до пазарите, вработување и дополнителни инвестиции.

Овој планиран експресен пат се наоѓа помеѓу општините Штип, Карбинци, Чешиново-Облешево и Кочани. Сообраќајот во овој регион е засилен и моментално поврзан со слаба патна инфраструктура.

Генерално, Проектот ќе ја подобри поврзаноста, ќе го намали времето кое е потребно за патување, ќе ја подобри патната безбедност долж патот, а исто така, ќе го подобри пристапот до службите во заедницата кај населените места кои се наоѓаат покрај патот. Може да се појават и некои краткорочни можности за локално вработување за време на изградбата, а подобрената поврзаност може да допринесе за поттик на растот и инвестициите во регионот на едно долгорочно ниво.

Експресниот пат почнува од северо-запад од Штип, местото Три Чешми, поминува низ ТИРЗ „Штип“, потоа се проширува во северо-источен правец низ земјоделски полиња, поминува помеѓу с. Крупиште и с. Жиганци на оддалеченост од 2-2.5км, потоа во близина на с. Шокларци, с. Спанчево, с. Бања и с. Тркање и завршува кај јазолот Кочани.

Трасата се протега во северниот дел од Кочанската долина, помеѓу Штип и Кочани, северно од реката Брегалница, низ земјоделски површини кои се измешани со необработливо земјиште.

Експресниот пат е **28.1км** долг. Проектираната брзина е 110км/ч со следните технички карактеристики:

• Сообраќајни ленти	2 x 3,50 = 7,00m'
• Рабни ленти	2 x 0,20 = 0,40m'
• Цврста банкина	2 x 2,00 = 4,00m'
Вкупна ширина:	11,40m'.
• Банкини	1,50м
• Одводен канал + берма	0,75+1,0=1,75м
• Постелка во насип	11,40+2x1,50=14,40м
• Планум во засек	11,40+2x1,75=14,90м
• Максимален надолжен наклон	4%
• Максимален попречен наклон во кривина	7%
• Попречен наклон во права линија	2,5%
• Минимален радиус во хоризонтална кривина	Rmin=700 m
• Amin=250	

Проектот ќе ги земе предвид техничките карактеристики кои дозволуваат понатамошно преминување на експресниот пат во автопат.

Со цел да се обезбеди редовна комуникација и движење на локалното население, ќе се изградат 5 мостови, 8 надпатници и 5 подпатници и 4 јазли кај: ТИРЗ Штип, с. Крупиште, с. Спанчево и Кочани.

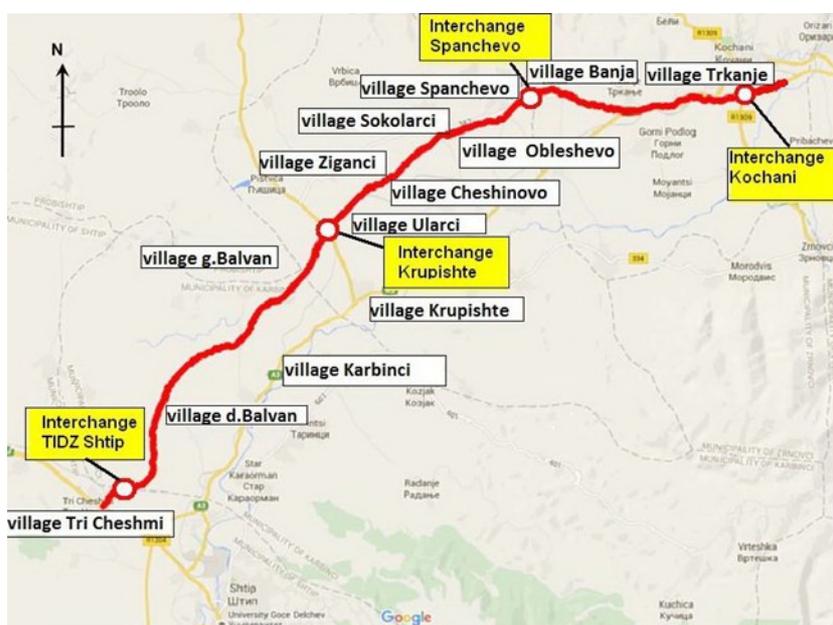
Основниот Проект ќе се заврши до крајот на 2015 година. Проектантот постојано ќе се консултира со локалните власти и другите засегнати страни и, таму каде што е можно, ќе ги земе предвид мислењата и предлозите на засегнатите страни со цел да се подобри Проектот.

Во Не-техничкото резиме ќе бидат достапни повеќе технички прашања: www.roads.org.mk

2 Преглед на проектната област и употребата на земјиштето

Експресниот пат се наоѓа во Источниот плански регион на Република Македонија. Истиот ќе поминува низ 4 општини: Штип, Карбинци, Чешиново-Облешево и Кочани (со околу 88 000 жители – Попис од 2002 година).

Северно од планираниот експресен пат се наоѓаат следните рурални населби: Чардаклија, Горни Балван, Жиганци, Соколарци, Спанчево, Бања и Тркање, а источно се наоѓаат Долни Балван, Батање, Крупиште, Карбинци, Уларци, Чешиново, Облешево (Слика 1). Источниот плански регион има вкупно 177 988 жители.

Слика 1 – Шематски приказ на мапата од локалните заедници и јазлите во проектната Schematic Map of Local Communities and interchanges in Project Area
Извор: ГИМ А.Д. (Градежен Институт Македонија) – Чакар и Партнери

Руралните општини се прилично распространети, но поголемиот дел од населението живее во поголемите градски центри, што покажува неурамнотежена концентрација на популацијата во регионот.

Во споредба со некои други рурални населби во Македонија каде што има мал број на жители или воопшто нема, Регионот каде што дејствува Проектот за засегнатите населени места е „жив“, со голем процент на учество од страна на младата популација. Популацијата до 18 години брои 17%, а помеѓу 18-50 години скоро 45%. Освен Тркање и Облешево каде што во последните 10 години има нови 23 жители (главно поради склучување на бракови), постои негативна миграција во Чешиново, Бања, Соколарци, Жиганци и Чардаклија со тоа што 58 луѓе се иселиле. Лицата од средна возраст не размислуваат за иселување, особено оние кои живеат од земјата, меѓутоа помладите и пообразованите луѓе размислуваат за истото поради незадоволството од животните стандарди.

Земјата долж трасата е претежно земјоделска и со пасишта/тревници. Социо-економското истражување покажа дека скоро цело земјиште е обработливо. Необработливата земја е во близина на населбите Бања, Соколарци и Спанчево каде што површината е претежно планинска. Друга причина за необработливите делови е недостигот од системи за наводнување.

Поголемиот број на домаќинства поседуваат 1-5 хектари земја. Во целокупната област од Проектот, околу 40 фамилии изнајмуваат земја која е во државна сопственост. Во овој регион, главната култура е оризот. Поради специфичната клима и условите на почвата, кочанскиот ориз е добро познат бренд на територијата на поранешна Југославија како и пошироко. Исто така, се одлгедуваат и пченицата и пченката, како и гравот, спањакот, мешунките, доматиите, зелката, пиперките, компирите и морковите. Домаќинствата претежно имаат добиток за лични потреби, како на пример: крави, овци, кози и живина. Во близина на нивните фамилијарни куќи, имаат и некои овошни дрвја за лични потреби. Овощтарниците во полињата се многу ретки, претежно грозје, јаболка, сливи итн.

Од Табела 1, може да се види дека улогата на земјоделството и добитокот во финансискиот буџет на домаќинствата е голема, околу 30% во Крупиште и Бања, до 85% во Чешиново. Постои страв дека доколку

нема можности за работа во иднина, младата генерација нема да остане во регионот. Сепак, има оптимизам дека со развојот на индустриските слободни зони ќе се зголемат можностите за работа. Во моментот има некои мали бизниси во околината, како што се: фабрика за обработка на ориз, фабрика за мебел, мали занаетчиски продавници, рудник во Спанчево, фабрика за пластични шишиња и фабрика за млечни производи. Текстилната индустрија претставува важен економски сектор кој најмногу зависи од надворешните нарачки на Западна Европа. Според тоа, условите за живот и работа на локалните работници се погодени од светската трка кон дното за производствени трошоци кои се карактеристични за текстилната индустрија. Целокупниот регион беше познат по производството на свила, ткаенина и чипка во 19 и почетокот на 20 век. Половата дискриминација е очигледна бидејќи 85% од текстилните работници се жени.

Табелата подолу ги прикажува различните категории ранливи групи кои се идентификувани преку фокусната група за време на социо-економското истражување. Некои од нив може да влијаат врз процесот на експропријација и тоа мора да биде земено предвид за време на тој процес преку давање на целосна поддршка и помош, како што е побарано од КР5 на ЕБОР во овој АПР.

Табела 1 - ранливи групи

Бр.	Населени места	Самохрана мајки	Постар и лица	Социјално загрозените домаќинства	Инвалиди/физички и хендикепирани лица	Малцинства
Општина Чешиново - Облешево						
1	Чешиново	30	80	25	5	0
2	Облешево	14	115	10	5	0
3	Бања	3	15	5	1	0
4	Соколарци	0	60	5	0	0
5	Спанчево	3	50	10	3	0
6	Уларци					
7	Жиганци	3	52	0	3	0
Општина Карбинци						
8	Карбинци					
9	Долни Балван	0	10	10	0	0
10	Крупеште	2	15	6	2	0
11	Горни Балван					
Општина Кочани						
12	Тркање	7	40	5	14	0
Општина Штип						
13	Три Чешми					
14	Чардаклија	0	15	0	0	Власи 30%

Извор: Социо-економско истражување

Бидејќи поголемиот дел од домаќинствата претежно зависат од земјоделството или истото е значен извор за приход во нивниот домашен буџет, ова мора да биде земено предвид за време на процесот на експропријација со цел да се одржува нивниот финансиски приход.

Табелата подолу го прикажува учеството на различните извори на приход во домаќинството на ниво на населени места.

Табела 2 - Финансиски извори на домаќинство на ниво на населени места

Бр.	Населени места	Земјоделство %	Добиток %	Вработеност %	Деловни активности %	Трошоци %	Друго
Општина Чешиново - Облешево							
1	Чешиново	85	4	10	1	/	/
2	Облешево	70	10	15	5	/	/
3	Бања	30	20	60	/	/	/

4	Соколарци	60	15	25	/	/	/
5	Спанчево	50	10	30	10	/	/
6	Уларци	45	15	30	10	/	/
7	Жиганци	60	15	25			
Општина Карбинци							
8	Карбинци	50	20	20	10	/	/
9	Долни Балван	40	10	40	5	5	
10	Крупиште	30	0.2	40	0.5	2	25
11	Горни Балван	40	10	40	10		
Општина Кочани							
12	Тркање	55	5	25	5	2	8
Општина Штип							
13	Три Чешми	25	10	60	5		
14	Чардаклија	40	50	10			

Извор: Социо-економско истражување

3 Преглед на влијанија од проектот

Критериуми на проектот во однос на земјиштето

Траен откуп на земјиште: Земјиштето на кое ќе се гради експресниот пат, вклучувајќи ги и спојниците, попатните структури, измените/градењата на пристапните/локалните патишта (кои спаѓаат под надлежност на опсегот на Проектот), итн. треба трајно да откупи.

Во оваа фаза, грубата пресметка покажува дека 840,000 м² земја ќе биде засегната од откупот, од што 70% (588,000 м²) е државно земјиште, а 30% (252,000 м²) е приватно.

Во согласност со **Законот за јавни патишта**, ќе се воспостави заштитна зона од 40 м на секоја страна на експресниот пат наречена „Заштитен појас“ или „Резерва за патот“ која ќе подлежи на одредени ограничувања за време на оперативната фаза од експресниот пат. Сопствениците на земјата која се наоѓа во резервата за патот ќе мораат да побараат согласност од ЈПДП за изградба на нови објекти, и постојните објекти да останат во тој појас. Постојните објекти во безбедносната зона на резервата за патот ќе можат да останат.

Привремен закуп на земјиште: За Проектот ќе биде потребно привремено закупување на земјиште за транспортни/градежни траси, градежни привремени складишта и кампови, привремено складирање на ископани материјали/земја, исечени дрва итн. Меѓутоа во периодот на изготвување на РОЗН не беа достапни информации и детали во однос на привремениот закуп на земјиште, кои ќе бидат приложени во АПР. Договорите за дополнителни привремени закупни на земјиште кои би му биле потребни на Изведувачот, колку што е можно повеќе ќе се склучуваат преку преговори и мирољубиво согласување меѓу сопствениците на земјиштата во согласност со одредбите кои се дадени во Законот за експропријација.

Преглед на влијанијата од економското и физичкото преместување

За време на планирањето на трасата и изведбата на Проектот, предусловите за откуп на земјиштето беа најважни. Физичкото преместување на домаќинствата се избегна. Критериумите за закупот на земјиштето влијаат врз земјените парцели кои се во државна или приватна сопственост. Точниот список на влијанија и прочистување, како и деталниот план на правото на компензација и помош поради овие влијанија, ќе се направи врз основа на резултатите од пописот (инвентарот на земјиштето и имотот) и ќе биде дел во АПР на Проектот.

Табела 3 - Преглед на влијанијата од економското и физичкото преместување

Фаза/Вид на загуба	Краток преглед на загуби/влијанија
Пред изградбата¹	
Траен откуп на земјиште	<ul style="list-style-type: none"> • Загуба на земјиште (претежно земјоделско, шумарско и/или пасишта – можеби помала количина на лозја, овоштарници): Проектот ќе резултира со загуба на земја, претежно земјоделска и пасишта/зелени површини и некои шуми. Земјата е поделена на приватна и државна сопственост. • Загуба на годишни / повеќегодишни култури • Загуба на не-станбени објекти (системи за наводнување): Таквите објекти ќе се утврдат при спроведување на попис за процесот на откуп на земјиштето • Загуби на средствата за приход и/или егзистенција поврзани со некои од погореспоменатите загуби, особено „Земјоделска егзистенција“: Домаќинствата од локалните села во голема мера зависат од дејностите поврзани со земјата кои може да бидат погодени од загубата на земјата или пристапот до земјата која ја користат (на пример, обработување земјата на заедничка традиционална основа, за кое постои можност да немаат законско право. Тоа треба да се потврди во текот на идниот процес при откуп на земјиштето). • Напуштено земјиште: (т.е. дел од засегната парцела која останува после отуѓување и за која сопственикот нема повеќе економски интерес да ја употребува и/или е економски неисплатлива парцела). Најчесто напуштеното земјиште е мал дел на земја кој останува по отуѓување на земјиште за цели на изградбата на пат и слично, поради што се дели на два или повеќе економски неисплатливи делови. Во текот понатамошниот процес на планирање на откуп на земјиштето ќе се потврди дали ќе се појават вакви земјишни парцели.
За време на изградбата:	
Привремени ефекти:	<ul style="list-style-type: none"> • Привремена загуба на земјиште (претежно земјоделско, шумско и/или пасишта - можеби мали лозја, овоштарници или градежна земја): - потребна за време на изградбата. Краткорочните влијанија поврзани со привременото заземање на земјиштето за изградба и загуба и/или прекин на пристапот може да доведе до надоместок или друг вид на помош за засегнатите лица. Активностите кои се поврзани со изградбата ќе бидат организирани на начин преку кој ќе се избегне или намали економската дислокација или преку кој ќе се обезбеди пристап до селата и земјоделските површини. Ефектите за време на жетвата се добро регулирани. • Загуба/оштетување на годишни/повеќегодишни посеви. • Оштетување/привремено нарушување на одредена земјоделска инфраструктура (на пр. наводнување). • Привремена загуба на и/или потежок пристап кон земјиштето за обработка или за други употреби наменети за егзистенција и попречување на земјоделските возила/добиток итн. <ul style="list-style-type: none"> ○ Работата за новиот експресен пат за време на изградбата ќе влијае на локалниот пристап и доколку не се организира соодветно може да ги отсеке заедниците од нивните продуктивни земјишни парцели. Од клучно значење за локалните села е да се одржува пристап до обработливата земја и движење на земјоделските возила и добиток итн. ○ Изведувачот мора да има добар план за организирање на сообраќајот кој би бил поддржан од ефективното вклучување на локалната заедница и од внимателното подредување на работите, за да се обезбеди пристап до постојниот пат или новите локални паралелни патишта. Целта е да се обезбеди непречен пристап во секое време. Ако се воведат овие мерки не се очекуваат понатамошни влијанија за време на изградбата. Исклучок од тоа е фактот што дел од локалните заедници би морале малку повеќе да патуваат.

¹ Бидејќи исплатата за компензација за загубите и повторното населување треба да се случи пред да се одземе пристапот кон земјиштето, ефектот на трајна загуба на земјата и имотот по обичај настанува во фазата пред изградбата.

	<ul style="list-style-type: none"> Загуба на извори на приход и/или егзистенција поврзани со кои било од горенаведените загуби, а особено земјоделска егзистенција и штетното влијание врз претпријатијата.
ЗА ВРЕМЕ НА РАБОТАТА:	
Ефекти врз трајниот пристап	<ul style="list-style-type: none"> Губење и/или отежнување на пристапот кон земјиштето, трговските објекти и/или патната мрежа: <ul style="list-style-type: none"> Во изведбата на проектот, оставен е доволно простор за да се обезбеди постојан пристап до локалните заедници преку воведување на подвозници, надвозници и мостови. Дополнително, постоечките стари патишта ќе се одржуваат со цел да им служат на локалните заедници. Ова е од суштинско значење бидејќи земјоделските возила нема да можат да го користат експресниот пат. Експресниот пат би овозможил подобар и побрз пристап до урбаните центри од регионот.

4 ЗАКОНСКА РАМКА ЗА ОТКУП НА ЗЕМЈИШТЕ И НАДОМЕСТОК

4.1 Национално законодавство

Законот за експропријација (Служен Весник на Република Македонија, бр. 95/12, 131/12, 24/13, 27/14 и 104/15) <http://www.finance.gov.mk/mk/node/3102>, ја уредува постапката за експропријација на имотот, за проекти кои се од јавен интерес и поврзани со правата врз недвижности (недвижен имот).

Изградбата на државните патишта е во рамките на проект кој е од државен/јавен интерес. Законската оправданост за тоа зошто проектот е од јавен интерес е поднесена заедно со барањето за експропријација (како дел од еден ист процес) од страна на корисникот за експропријација. Оправданоста е поднесена до соодветните служби за имотно-правни работи кои го водат проектот.

Следните закони раководат со сопственоста на земјиштето и имотните права во Македонија:

- **Закон за катастар на недвижности** (Службен Весник на Република Македонија 55/13) Закон за изменување и дополнување на Законот за катастар на недвижности (Службен Весник на Република Македонија бр. 115/14)
- **Закон за национална инфраструктура на просторни податоци во Република Македонија** (Службен Весник на Република Македонија 38/14)
- **Законот за облигациони односи** (Службен Весник на Република Македонија 18/01, 78/01, 04/02, 59/02, 05/03, 84/08, 81/09, 161/09)

Според македонскиот Закон за експропријација, надоместокот не смее да биде понизок од пазарната вредност на засегантиот имот. Надоместокот се проценува според последните пазарни трансакции во соседните области. Пазарната вредност на експроприраниот недвижен имот и недвижниот имот кој беше даден како надоместок е одредена од страна на овластен проценител, во согласност со Законот за проценка. Според овој закон, надоместокот е всушност или замена за имот или готовина. Доколку недвижен имот се понуди како надоместок за експроприраниот недвижен имот, истиот треба да биде пропорционален со вредноста на експроприраниот недвижен имот. Македонското право дозволува надоместок за загубениот профит/приход на засегнатиот бизнис, доколку тоа се случи поради експропријација. Сопственикот на експроприраниот имот ќе има и право на надоместок за плантажите, засадените полиња, шумите на земјиштето и овоштарниците, доколку истите не се вклучени во пазарната вредност на земјиштето.

Законот дозволува привремен откуп на земјиште. Правото на сопственост на земјата може да се ограничи со:

- привремено заземање на земјиштето со цел приготвување на основни геолошки истражувања за минерални сировини во согласност со Законот за минерални сировини – привременото заземање може да биде за период кој не е подолг од шест години од денот на префрлување на земјата во сопственост т.е. се до истекот на периодот во кој може да се извршуваат основни геолошки истражувања, и
- привремено заземање на соседното земјиште со цел градење и изведување работи од јавен интерес – привремено заземање на соседното земјиште може да трае најмногу две години.

Надоместокот за ограничувањата на правото на сопственост на земјата е одредно според висината на закупот кој е постигнат на пазарот за таков вид на недвижности. Доколку му е предизвикана штета на сопственикот на недвижнината преку ограничувањето на правото на сопственоста на земјиштето, сопственикот ќе има право на надоместок за таа штета. Надоместокот за штетата ќе биде одреден посебно од страна на експерт според Законот за вештачење. Доколку се уништат карактеристиките на земјата со привременото заземање и поради тоа истото не може да се користи на начин и за цел поради кои се користело пред заземањето, сопственикот на земјата може да побара целосна експропријација на земјата во рок од една година од денот на завршувањето на привременото заземање.

Доколку експропријацијата на дел од недвижниот имот прави остатокот од недвижниот имот да е значително помал (напуштено земјиште) и на тој начин економскиот интерес на сопственикот да го користи остатокот од недвижниот имот намалува, тогаш сопственикот може да побара експропријација и за тој дел. Во тој случај, сопственикот мора да наведе причина и даде оправдување за барањето за експропријацијата.

Надоместокот за експроприраниот недвижен имот и трошоците за процедурата ќе ги снесува подносителот на барањето за експропријација.

Сопственикот на експроприраниот недвижен имот нема право на надоместок за инвестициите кои ги направил после денот од поднесувањето на предлогот за експропријација (крајна дата). **Крајната дата** е после денот кога лицата кои треба да ја заземат проектната област не се квалификувани за проектниот надоместок или други бенефиции од раселувањето, додека пак слични недвижни имоти или култури кои се установени по крајната дата не се предмет на надоместок.

Македонското право не пропишува специјални мерки кои се поврзани со ранливите групи. Општинските центри за социјална помош може да понудат одредена помош според Законот за социјална помош. Со овој закон се овозможува доделување на социјална помош и услуги за ранливите групи како што е дефинирано според законот. Една достапна социјална помош според законот е еднократната парична помош за оние кои имале ненадејна и привремена потреба, вклучувајќи ја и потребата од сместување. Помошта од социјалните работници може да се искористи за лица со посебни потреби, домаќинства со самохрани родители, домаќинства со ниски примања итн. Република Македонија има и закони според кои може да им се помогне на засегнатите лица со цел да им се подобрат животните стандарди (на пример, пристап до здравствена заштита, образование, лична документација, социјални станови итн.) и овие закони може да се користат како основа за развој на програми за обновување на преселувањето/егзистенцијата, особено на ранливите групи.

Адвокатите од Министерството за правда и избраните граѓански асоцијации може им дадат правна помош на ранливите групи според Законот за бесплатна правна помош.

Опис на процесот за експропријација

Процесот за експропријација го започнува ЈЛДП преку поднесување предлог до државното обвинителство. Предлогот за експропријација содржи податоци за:

- 1) лицето кое го доставува предлогот;
- 2) недвижниот имот за кој се предлага експропријација;

- 3) сопственикот на недвижниот имот (лично име или име на лицето, постојано живеалиште, привремено живеалиште т.е. седиште);
- 4) носителите на други имотни права поврзани со недвижности (лично име или име на лицето, постојано живеалиште, привремено живеалиште т.е. седиште); и
- 5) Видот на објект или изведување на работите за кои е предложена експропријацијата.

Според Законот за експропријација, предлогот за експропријација треба да биде придружуван од следните документи:

- 1) извадок од документот за физичко планирање или одобрен проект за инфраструктура.
- 2) извештај за испитување на земјата за добивање нумеричките податоци за недвижнината за која се предлага експропријација
- 3) понуда за видот и сумата за надоместок на недвижности за кои се предлага експропријација во висина на пазарната вредност од недвижниот имот воспоставена од овластен проценител во согласност со Законот за проценка, како и распоредот за исплата на надоместокот;
- 4) имотен лист за недвижниот имот за кој е предложена експропријација;
- 5) имотен лист за недвижен имот кој е понуден како надоместок за експроприраниот недвижен имот;
- 6) доказ за обезбедениот надоместок за експроприраниот недвижен имот

Известување за процедурата до органот за експропријација

Државното обвинителство врз основа на добиениот предлог, подготвува и доставува предлог за експропријација до Министерството за финансии, Управата за имотно-правни работи (орган за експропријација). По добивањето на предлогот за експропријација, органот за експропријација ќе го направи следното:

- го доставува предлогот за експропријација со сите документи до сопственикот и носителите на другите имотни права врз недвижниот имот за кој е предложена експропријација во рок од пет дена од денот на прием на предлогот;
- доставува предлогот за експропријација и извештајот за испитувањето на земјата до Агенцијата за катастар на недвижностите за влез на коментарите од предлогот за експропријација во рок од пет дена од денот на прием на предлогот за експропријација;

Органот за експропријација закажа сослушување за предлогот за експропријација и го покани сопственикот на недвижниот имот или носителите на другите имотни права кои се предмет на експропријацијата и предлагачот на експропријацијата. Доколку сопственикот не може да се пронајде, тогаш ќе се назначи привремен претставник.

Органот за експропријација започна со сослушувања на сопствениците на засегнатиот имот. Процесот е во тек.

Сослушувањето може да заврши на два начини:

➤ Договор за надоместок

Овој договор го одредува видот на надоместокот, висината на надоместокот, доколку се одлучи да биде во пари, како и крајниот рок на исплата. Овој договор влегува и во записник во кој ќе бидат вклучени сите податоци кои се потребни за исполнување на обврските на предлагачот на експропријација и сопственикот на недвижниот имот или носителот на имотните прва. Со потпишувањето на записникот, договорот се смета за склучен. Овој договор ќе биде основа за регистрација на правото на сопственост на предлагачот на експропријацијата. Овој договор ќе има својство на документ за спроведување, а правната

важност за процедурата на експропријација и процедурата за одредувањето на надоместокот ќе се смета за исполнета со заклучокот на договорот.

➤ Одлука за експропријација

Доколку не може да се постигне договор, во зависност од фактите кои се одредени во процедурата, органот за експропријација усвојува одлука за експропријација.

Одлуката содржи податоци за:

- предлагачот на експропријацијата,
- експроприраниот недвижен имот, преку приложување податоци од катастарот за недвижен имот, сопственикот на недвижниот имот (лично име или име на лицето, постојано живеалиште, привремено живеалиште т.е. седиште)
- носителите на други имотни права врз недвижниот имот (лично име или име на лицето, постојано живеалиште, привремено живеалиште т.е. седиште), изградбата на објект или изведба на други работи за кои е предложена експропријација.

Органот за експропријација е одговорен да донесе одлука во рок од 20 дена по приемот на предлогот за експропријација.

➤ Тужба

Во рок од 15 дена по донесувањето на одлуката за експропријација, може да се поднесе тужба против истата до Управниот суд. Доколку не се поднесе тужба ЈПДП може да го користи имотот, меѓутоа процесот на преговарање за вредноста е во тек се додека не се постигне заеднички договор.

Исполнување на обврската за надоместок

Во рок од 30 дена од денот кога судската одлука за надоместок станува правосилна, предлагачот на експропријацијата е обврзан да го исплати надоместокот во готовина или да го предаде недвижниот имот кој е даден како надоместок за експроприраниот недвижен имот.

Доколку предлагачот на експропријацијата во одредениот период не го исплати надоместокот во готовина или не го предаде недвижниот имот кој е даден како надоместок, обврзан е да исплати надомест на штета или камата според референтната стапка на Народната банка на Република Македонија.

Во некои случаи, проблемите поврзани со давањето на надомест на штета за земја или имот може да се решат преку спроведувањето на Законот за облигациони односи. Во принцип, овој закон бара давање надомест во готовина на официјалните законски сопственици на земја и имот (или тие чии права се препознатливи според државните закони) за штети или загуби кои настанале како резултат на инвеститорите/изведувачите (или други лица) кои пристапиле до земјата или спречиле пристап до земјата и/или имотот. Надоместокот е даден после настанатите штети и/или загуби. Случаевите кога личноста која ги предизвикува штетите/загубите заедно со засегнатите лица не може да постигнат договор за висината на надоместокот, се упатуваат кон судовите за истите да донесат одлука.

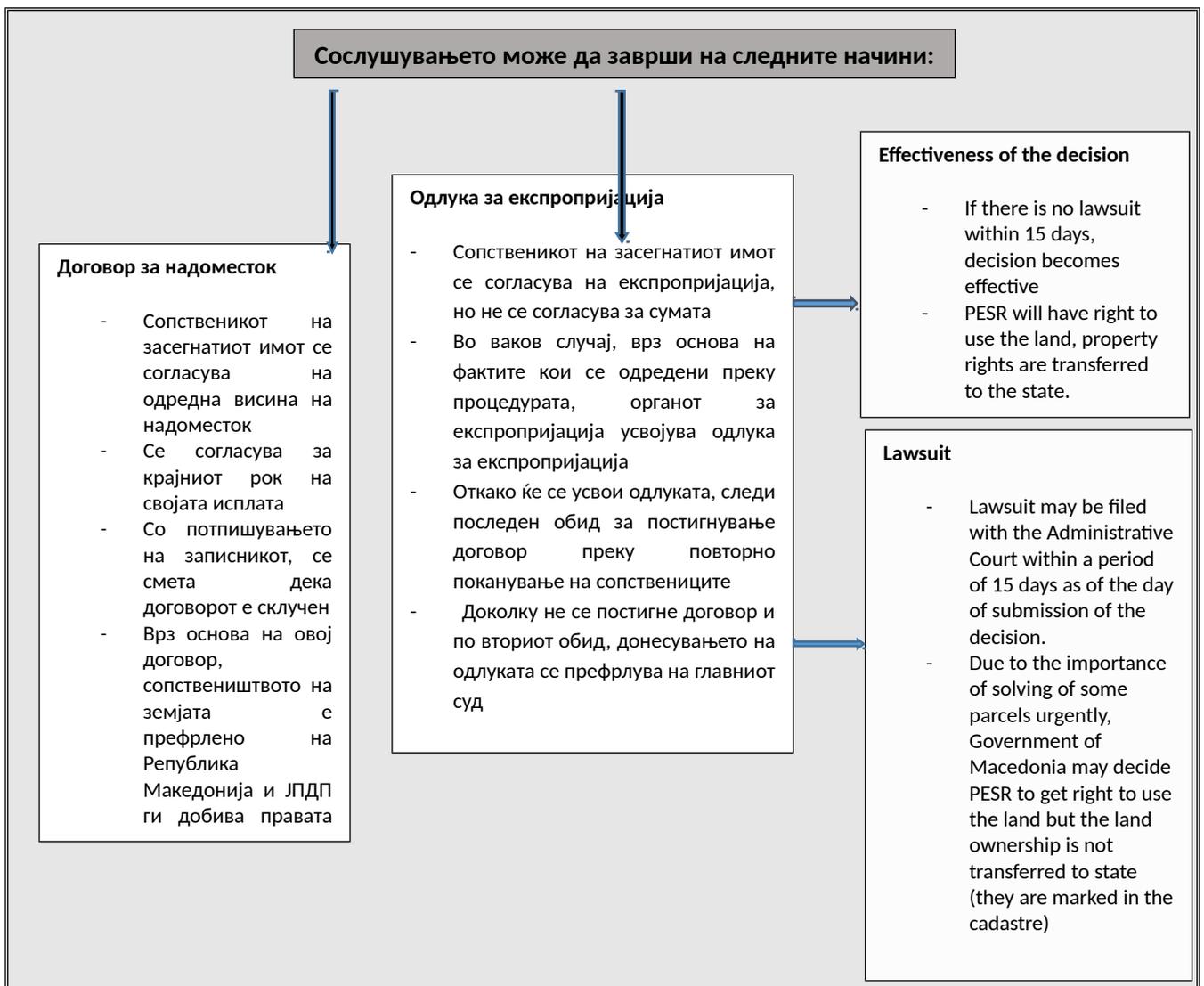
Преглед на процесот за експропријација

Во понатамошниот текст е даден преглед на процесот за експропријација:

- **Процесот за експропријација е започнат од ЈПДП преку доставување предлог до државното обвинителство.** Во предлогот се вклучени сите потребни податоци за засегнатите парцели, како на пример: извештајот од прегледот на земјиштето, понуда за видот и висината на надоместокот, план за исплата на надоместокот, имотен лист, докази за дадените средства за надомест итн.
- Врз основа на добиениот предлог, **државното обвинителство** подготвува и доставува предлог за

експропријација (за секоја парцела посебно) до Министерството за финансии, Управата за имотно-правни работи (орган за експропријација).

- По приемот на предлогот за експропријација, органот за експропријација ќе го направи следното:
 - Во рок од 5 дена по приемот на предлогот, ќе достави предлог за експропријација со сите потребни документи до сопственикот и носителите на другите имотни права.
 - Во рок од 5 дена започнувајќи од денот на приемот на предлогот за експропријација, се доставува предлог за експропријација и извештај од прегледот на земјиштето до Агенцијата за катастар на недвижности со цел да се внесат коментарите од предлогот за експропријација.
 - Се закажува сослушување на предлогот за експропријација и се покануваат сопственикот на недвижниот имот или носителите на другите имотни права врз недвижниот имот кој е предмет на експропријација, како и предлагачот на експропријацијата. Доколку сопственикот не може да се најде, тогаш се поставува привремен претставник.

4.2 Преглед на барањата на ЕБОР

Проектот е прикажан како проект од Б категорија во рамките на Животна средина и социјална политика, 2008 год. од ЕБОР.

Проектот треба да ги исполни барањата за откуп на земјиште, принудно преселување и економско раселување како што е наведено во Животната средина и социјална политика (2008 год.) на ЕБОР и Критериумите за реализација (КР). Овој откуп на земјиште и Рамката за откуп на земјиштето и надоместот (РОЗН) е развиен во согласност со Критериумите за реализација 5 на ЕБОР (откуп на земјиште, принудно преселување и економско раселување).

ЕБОР барањата кои се однесуваат на откупот на земјиштето и раселувањето, кои се важни за овој проект, може да се разгледаат на следниот начин:

- Да се избегне или, кога е неизбежно, да се намали принудното преселување преку истражување на алтернативните идејни решенија; мерки за да се ублажи негативното влијание врз раселените лица и заедниците-домаќини кои треба внимателно да се планираат и спроведуваат;
- Да се ублажат негативните социјални и економски влијанија од откупот на земјиштето или ограничувањата на употребата и пристапот до земјиштето од страна на засегнатите лица преку: (i) обезбедување надомест за загубата на имот според трошоците за обнова, пред стекнување на сопственост врз стекнатиот имот; и (ii) осигурување дека активностите за преселување се спроведуваат со обелоденување на соодветните информации, консултации, и учество на засегнатите лица;
- Да се обнови или, каде е можно, да се подобри начинот на живеење и стандардот на живеење на раселените лица, вклучувајќи ги и оние кои немаат легални права или побарувања врз земјата (претставени во засегнатата област од проектот во периодот на крајниот дата), до ниво на пред проектот и да се поддржат во периодот на транзиција;
- Да се направат посебни одредби за помош на лицата со посебни потреби или ранливи лица или групи (кои се наоѓаат во засегнатата област од проектот во периодот на крајниот дата) кои можат да бидат понегативно погодени од раселувањето од другите и кои можат да бидат ограничени при користењето на предностите од помош за егзистенција и придобивките за развој;
- Да се воспостави механизам за поплаки и навремена адреса за добивање конкретни прашања за надомест и преселување кои се покренати од страна на раселените лица, вклучувајќи и механизам за решавање на спорите на непристрасен начин.

Претходната листа е само еден краток преглед на Критериумите за реализација 5 на ЕБОР: барањата за откуп на земјиште, принудно раселување и економско раселување (2008). Целосниот текст е даден на:

<http://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>.

4.3 Клучни разлики помеѓу државното законодавство и барањата на ЕБОР

Клучните разлики меѓу државното законодавство на Република Македонија и важните Критериуми за реализација 5 на ЕБОР за овој проект се опишани подолу. Раселувањето на и надоместокот кон засегнатите лица е извршено во согласност со применливата македонска правна рамка и Критериумите за реализација 5 на Животната средина и социјалната политика на ЕБОР (2008 год.). Кога постојат недоследности помеѓу државното законодавство и барањата на ЕБОР, се усвојуваат повисоки стандарди. Во рамките на РОЗН ќе се земаат предвид и ќе се ублажат загубите на земја и имот (физичко раселување) и загубите на средствата за живот (економска загуба или „економско раселување“)

Овој РОЗН (вклучувајќи матрица на права и критериуми за подобност) содржи мерки за надминување на овие недоследности:

Табела 4 – Клучни разлики помеѓу државното законодавство и барањата на ЕБОР

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
Неофицијални права врз земјата	<ul style="list-style-type: none"> Македонскиот закон е насочен кон надомест на официјалните права на земјата. Една од поважните карактеристики на Законот за експропријација на Македонија е тоа што дозволува надоместок за објектите кои се неофицијално градени (односно, без важечка дозвола). Надоместокот за објекти кои немаат важечка дозвола е еднаков со градежната вредност или пазарната вредност на материјалите и трошоците на работната сила. 	Исто така, ЕБОР ги покрива надоместоците, обновата на средствата за егзистенција и советувањето за лица кои немаат официјално препознатливи права или барања кон земјата која ја населиле.	Врз основа на резултатите од социо-економското истражување, се очекува да нема лица кои немаат формално право врз земјата која ја користат бидејќи истата е обработувана и одгледувана. Меѓутоа, ова ќе биде официјално потврдено за време на пописот и истражувањето на земјиштето.
Обновување на егзистенција	Македонскиот закон бара надоместок за загубен профит/приход на засегнатите официјални и економски активности кои се појавиле поради раселувањето. Ова единствено се однесува на лица кои имаат официјални права врз земјата.	Критериумите за реализација 5 на ЕБОР вклучуваат барања за обнова на егзистенцијата со цел да се обноват приходите и животните стандарди на раселените лица на ниво на пред-проекти (лица кои имаат официјална и неофицијална сопственост на земјиштето). Обезбедување на надоместок за погодените култури или штети на корисниците на засегнатата	Врз основа на резултатите од социо-економското истражување, се очекува да нема лица кои немаат формално право врз земјата која ја користат бидејќи истата е обработувана и одгледувана. Средствата за егзистенција и животните стандарди на

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
	<p>Македонскиот закон не бара помош за преселба или алтернативна помош за егзистенција, како на пример обука или давање поволни заеми или можности за вработување.</p>	<p>земја кои може да не се сопственици на истата, вклучувајќи и неофицијални корисници кои според државното законодавство имаат право на земјата.</p>	<p>засегнатите лица ќе бидат подобрени или барем обновени во најбрз можен рок до она ниво кое го имале пред откупот на земјиштето.</p> <p>Доколку спроведувањето на Проектот и загубата и земјиштето и другиот имот или пристап до имот, доведе до загуба на изворите за приход или средствата за егзистенција (економско раселување) на лицата кои се засегнати од Проектот, покрај надоместокот за засегнатото земјиште и имотот, ЈПДП ќе воспостави мерки за обнова на средствата за егзистенција кои ќе бидат детално дефинирани во АПР. Тие мерки ќе вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • надоместок за повторното воспоставување на бизнис активностите на друго место; • помош при идентификување и пристап до создавање на други приходи/средства за егзистенција; • помош за пристап до обука, развој на вештини, можности за работа, поддршка за развој на земјоделството итн; • помош за пристап до кредитни линии и давање преодна поддршка; • надомест за или помош при пренос на опремата или машините • пристап до можности за вработување кои се создадени од Проектот (на пример, за време на изградбата). <p>Помошта за обнова на егзистенцијата ќе биде дадена на оние лица за кои се смета дека истата им е потребна за време на пописот. ЈПДП ќе соработува со институциите и организациите кои може да дадат помош, како што се општините, агенциите за земјоделски развој кои работат во таа област, разгледување на државните субвенции, обуки за зголемување на нивниот принос и производство и слично.</p>
<p>Учество и консултација</p>	<p>Нема посебни услови, само во законските рамки од Законот за експропријација.</p>	<p>По обелоденувањето на сите важни информации, ЕБОР бара клиентот да се консултира со засегнатите лица и заедници, вклучувајќи ги и заедниците-домаќини со цел да го обезбедат нивното рано и информирано учество во процесот при донесување одлуки кои се поврзани со раселувањето, во</p>	<p>Засегнатите лица и заедници (вклучувајќи ги и ранливите групи и лица) ќе бидат консултирани за да се олесни нивното рано и информирано учество во процесот при донесување одлуки со цел да се спроведе раселувањето и надоместокот со соодветно обелоденување на информациите и консултациите. Ова ќе се</p>

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
		<p>согласност со КР10:</p> <p>Засегнатите лица добиваат можност да учествуваат во преговорите за пакетите за надоместок, условите за подобност, помошта при раселување, соодветноста на предложените локации за раселување и предложеното време.</p> <p>За време на консултациите со лица кои припаѓаат во ранливите групи ќе важат посебни одредби.</p> <p>Консултациите ќе продолжат за време на спроведувањето, надгледувањето и проценката на исплатата на надоместокот и раселувањето со цел да се постигнат резултатите кои ќе одговараат со целите од КР.</p>	<p>спроведе во согласност со одредбите кои се во рамките на ПВЗС и ќе се овозможат насочени консултации за ранливите или потенцијално маргинализираните групи.</p>
<p>Социо-економско истражување</p> <p>Попис</p>	<p>Македонското право се насочува кон развивање на истражувањето на експропријацијата што претставува попис на засегнатите имоти и вклучува основни информации за регистрираните сопственици на тие имоти (т.е. имиња, адреси, броеви на лични карти итн.) со цел да бидат идентификувани и добијат надоместок. Генерално, таквите извештаи не се однесуваат на луѓе кои имаат неофицијални права врз земјата или нерегистрираното земјиште/имот.</p>	<p>Се спроведува социо-економско истражување за засегнатите лица/домаќинства со цел да се проценат сите поединечни влијанија, да се обезбедат основни информации и да се спроведаат соодветни мерки за обнова на раселувањето/егзистенцијата. Истите ќе бидат опишани во АПР.</p> <p>ЕБОР бара да се спроведен детален попис поради следното:</p> <p>(i) да се идентификуваат лица кои ќе бидат преселени поради проектот; (ii) да се одреди кој има право на надомест и помош; и (iii) да се спроведе попис за засегнатото земјиште и имот. Пописот треба да ги земе предвид потребите на корисниците на сезонските извори кои може нема да се присутни во областа на проектот за време на пописот</p>	<p>Спроведениот социо-економски попис покажува дека финансискиот приход за проектот на засегнато домаќинство значајно зависи од земјата (помеѓу 30-85%). Информациите ќе се користат како основа за спроведување соодветни мерки за обнова на раселувањето/егзистенцијата. Истите ќе бидат опишани во АПР.</p> <p>Пописот ќе се спроведе веднаш откако ќе се подготви истражувањето за експропријација.</p>
<p>Ранливи лица и групи</p>	<p>Македонскиот закон нема посебни мерки за ранливи групи.</p> <p>Општинските центри за социјална помош даваат помош според Законот за социјална помош. Овој закон овозможува исплата на и услуги поврзани со социјална</p>	<p>Некои лица или групи ќе се сметаат за поранливи од мнозинството засегнати лица и доколку се засегнати од Проектот, потребно ќе биде спроведување на посебни мерки и/или мерки за помош за обнова на егзистенцијата. Таквите групи може да вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неформални корисници на засегнатото 	<p>Според информациите кои се добија од Пописот, ЈГДП ќе обрне внимание на засегнатите лица. Може да има случаи каде лицата се всушност сопственици, меѓутоа немаат соодветна документација за сопственост со која ќе се докаже нивниот статус и последователно потпишани договори за надоместок. Ова може да е резултат на проблеми како што се незавршени процедури за наследство или нерегистрирани договори за</p>

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
	<p>помош за ранливи лица како што е дефинирано според Законот. Една од достапните исплати на социјална помош според законот е еднократната финансиска исплата за лица кои имаат ненадејна и привремена потреба, вклучувајќи и потреба од сместување. Може да се искористи помошта од социјалните работници со цел да се задоволат потребите на лицата со посебни потреби, домаќинствата со самохрани родители, домаќинствата со ниски приходи итн. Република Македонија има и закони според кои може да им се помогне на засегнатите лица со цел да им се подобрат животните стандарди (на пример, пристап до здравствена заштита, образование, лична документација, социјалните станови итн.) и овие закони може да се искористат како основа за развој на програмите за обнова на раселувањето/егзистенцијата, особено за ранливите групи.</p> <p>Правна помош може да им се даде на ранливите групи според Законот за бесплатна правна помош од адвокатите од Министерството за правда и избраните здруженија на граѓани.</p>	<p>земјиште кои немаат сопствен извор на приход или имот;</p> <ul style="list-style-type: none"> - сопственици на неофицијални стамбени објекти (изградени без дозвола за градење) кои немаат друг имот или место за живеење; - лица кои зависат од засегнатото земјиште за приход/егзистенција и доколку е единственото земјиште кое го користат; - домаќинства кои се водат од постари лица, домаќинства со самохрани родители, домаќинства со повеќе членови итн. кои мора да бидат физички преместени; - лица кои ќе бидат засегнати поради физичкото и/или економското преселување, чии социо-економски статус е низок, на пример корисниците на социјална помош; - Неписмени лица кои имаат потешкотии при добивање информации поврзани со проектот и откупот на земјата или при разбирањето на договорите и другите важни документи, итн. 	<p>продавање/купување итн. Доколку се појават такви случаи за време на откупот на земјиштето и процесот за надоместок, ЈЛДП ќе им помогне на сопствениците на имотот да го потврдат својот статус за сопствеништво и да обезбедат соодветна документација (на пр.: од Катастар), кога ќе биде потребно за да се олесни потпишувањето на договорите и исплатата на надоместоците.</p> <p>Значајната зависност од земјиштето, многу ниските и ниските приходи за платената работа значи дека има знаци на ранливост кај локалните заедници што ќе се земе предвид во методот за активности на вклучување и понудената помош за раселување/ услови за егзистенција.</p> <p>Според анкетата, има 76 социјално ранливи домаќинства и 62 самохрани мајки. Ранливоста ќе се проценува детално врз основа на резултатите од пописот и попрецизно ќе се дефинира во АПР.</p> <p>Помошта за раселување ќе се дефинира врз основа на исходот од Пописот, во согласност со специфичните потреби на засегнатите луѓе. Ваквата помош многу често се обезбедува за ранливи домаќинства коишто се физички или економски дислоцирани поради проект и може да го содржи следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Правна помош • Помош при добивање на лични документи кои би помогнале во пристапот кон услугите достапни според националното законодавство. • Помош при пристап до социјална помош. <p>Помош при запишување на децата на училиште и помош за пристап до здравствена заштита, итн.</p>
<p>Акциони планови и рамки за раселување и обнова на условите за егзистенција</p>	<p>Според македонските закони не е потребно да се изготват акциони планови/ рамки за раселување и обнова на условите за егзистенција</p>	<p>Проектите финансирани од ЕБОР кои вклучуваат откуп на земјиште и раселување што резултира во физичко и/ или економско дислоцирање.</p>	<p>Ќе се изготви, објави и спроведе Акционен план за раселување (АПР).</p>

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
Проценка на експроприраните средства	Според законот, надоместокот може да се обезбеди во форма на замена на имотот или во пари. Според македонското право, надоместокот се воспоставува според пазарната вредност на материјалот и трудот потребен за изградба на посројки, намалена со релевантниот износ на амортизацијата.	Според ЕБОР, надоместокот на загубените средства се пресметува со полниот износ за замената, т.е., пазарна цена на средствата плус трошоци за трансакцијата, а дека депрецијацијата на објектите и средствата не треба да се зема предвид.	Со оглед на тоа што нема доволно земјиште за замена, надоместокот ќе се изврши со полн износ на пари.
Механизми за поплаки	Македонското право востановува права за засегнатите граѓани (оиешто имаат формални имотни права) да се жалат во Судовите за време на процесот на експропријација и не предвидува развивање на специфични механизми за поплаки.	Но, ЕБОР бара што е можно порано во процесот да се постават механизми за поплаки за да се добијат и навремено да се разрешат посебните прашања во однос на надоместокот и преселувањето поставени од страна на раселените лица, вклучително и алтернативен механизам за решавање на спорови на непристраен начин. Резимето на поплаки преземените мерки за нивно решавање треба редовно да се објавува.	Механизми за управување ос полаките се воспоставени за Проектот од страна на ЈПДП (и Изведувачот/ Изведувачите). Предвидено е овие страни да работат заедно за да обезбедат соодветни спогодби во однос на поплаките поврзани со откупот на земјиште и раселувањето.
Пристап до земјиште/ имот пред исплатата на надоместокот	Според Законот за експропријација и Законот за градење, на Изведувачот му е дозволен пристап до земјиштето пред исплатата на надоместокот.	ЕБОР бара да се дозволи пристап до местото по исплатата на надоместокот.	<p>ЈПДП ќе ги поддржи сите релевантни институции одговорни за процесот на експропријација заради завршувањ ена процесот на експропријација пред започнување на градежните работи.</p> <p>Но, имајќи предвид колку се комплексни процесот и правната рамка не може да се исклучи можноста некои од сопствениците на одредени плацови да не добијат надоместок пред почетокот на градежните работи. Доколку засегнатите лица ја оспорат понудената сума на надоместокот (или пак типот) и се обратат во Судовите, а ЈПДП искористи правни опции за пристапување до имотот пред исплата на надоместокот, ќе се направат сите напори за да се исплатат сите неоспорени средства што е можно побрзо за да се намалат влијанијата врз засегнатите луѓе/ домаќинства.</p> <p>Доколу клиентот треба да пристапи на одреден имот, откако станал правно важечки, но пред да се прифати надоместокот, ќе се случи следното:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. износот наменет за надоместок ќе се стави на блокирана сметка.

Клучни аспекти	Македонско законодавство	Барањата на ЕБОР	Активности
			<p>2. Во случај земјиштето/ дел од земјиштето да се користи за земјоделство и/ или други намени за егзистенција, ќе се обезбеди алтернативно земјиште/ имот со истите карактеристики или ќе се обезбеди надоместок за да се покријат економските загуби што ќе настанат.</p> <p>4. Ќе се обезбеди друга помош која ќе се одредува во зависност од случајот.</p>
<p>Краен рок за засегнатите лица нез законско право или побарување за земјиштето што го владеат/ користат</p>	<p>Нема краен рок за одредување дали оваа засегната група се квалификува за добивање надоместок.</p>	<p>Кога нема процедури предвидени од националната власт, ЕБОР бара датумот на завршување на пописот и поишувањето на средствата да се смета за краен рок за квалификување. Информациите за крајниот рок ќе бидат добро документирани и објавени во областа на делување на проектот.</p> <p>Пописот ќе ги идентификува лицата кои ќе бидат засегнати со проектот, ќе одреди кој е квалификуван за надоместок и помош и, со поставување на краен рок, ќе се намали дотекот на луѓе кои не се квалификувани за овие поволности (како што се опортунистички дивни станари и неодамна пристигнати економски мигранти кои завладеале со земјиштето по крајниот рок).</p>	<p>Крајниот рок за квалификување и вредноста на засегнатите имоти за тиешто имаат формални права се дефинира како датумот на известување на сопственикот дека е поднесен Предлог за експропријација. Крајниот рок за вреднување за засегнатите луѓе без законски права ќе биде датумот на кој ќе се изврши проценката на нивниот имот/ средства. Крајниот рок ќе биде уредно пренесен до луѓето засегнати од проектот. Датумот на пописот ќе биде крајниот рок за квалификување за надоместок за отиешто немаат законски права. На тие лица не им следува надоместок за земјиштето зашто не го поседуваат, но ќе им следува надоместок за средствата што ги поседуваат, на пример: конструктивната вредност на објекти, земјоделски култури, дрвја, итн.</p> <p>Според социо-економското истражување, не се очекува да има поединци што го користат земјиштето без формални права зашто земјиштето интензивно се обработува.</p>
<p>Мониторинг и евалуација</p>	<p>Нема барања во однос на мониторинг и евалуација на процесот и исходите од раселувањето и обновата условите за егзистенција.</p>	<p>Мониторингот на раселувањето и обновата на условите за егзистенција ќе се изврши во согласност со ПР 1 и треба да се вклучат сите клучни чинители ккао што се засегнатите заедници. Завршниот извештај треба да почне да се изготвува откако ќе се комплетираат сите инпути во процесот, вклучувајќи ги и иницијативите за развој, доколку ги има. Извештајот можби ќе идентификува понатамошни дејства кои ќе треба да ги изврши клиентот. Во најголем дел од случаите, извршувањето на дејностите за коригирање треба да значи крајна обврските на клиентот во донос на раселувањето, надоместокот и обновата на условите за егзистенција.</p>	<p>ЈПДП ќе воспостави соодветни постапки за мониторинг и евалуација на неговите одговорности при имплементацијата на РОЗН и АПР, а дејствата за коригирање ќе се преземаат доколку е потребно. Ќе се документираат сите трансакции при откупот на земјиштето, како и мерките за надоместок, активностите за преселување и помошта при раселување.</p> <p>Ќе се воспостави Единица за спроведување на проектот и дел од нивната назнака ќе биде за поддршка на изготвувањето на АПР и мониторинг на спроведувањето на релевантните одредби од РОЗН и АПР.</p>

5 Матрица со овластувања

Матрицата со овластувања е прикажана во Табела 4 за категориите на засегнатите луѓе од физичките и економските влијанија кои потенцијално произлегуваат од проектот. Не се идентификувани за време на изготвувањето на РОЗН. **Треба да се истакне дека некои од категориите на луѓето засегнати од проектот кои се вклучени во оваа Рамковна матрица, може да не постојат во Проектната област (на пр. нелегални домаќинства), но ова ќе може да се определи после финалниот попис. Матрицата на RAP ќе содржи по конкретни категории, со точен број на засегнати луѓе/домаќинства кои што беа идентификувани за време на активностите на терен.**

Табела 4 - Матрица со овластувања

Тип на загуба / Влијание	Категорија на лицата погодени од проектот	Овластувања
ВЛИЈАНИЈА ВО ПРЕД КОНСТРУКТИВНА ФАЗА -ТРАЈНО ОДЗЕМАЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕ		
<p>Загуба на земјиште (главно земјоделско, шумско и / или пасишта)</p> <p>И за формалните и за неформалните корисници на земјиште - ова се однесува на земјиште во приватна и државна сопственост.</p>	<p>Сопствениците на земјиштето</p> <p>(формално со законските права или побарувања на земјиште)</p>	<p>Паричен надоместок во целост. Вредноста што треба да се надомести се пресметува како пазарната вредност на средствата плус трошоци за трансакцијата поврзани со повратот на средствата (на пр.: такси за префрлување, трошоци за регистрација) Надоместливата вредност на земјиштето одговара со пазарната вредност на земјиште со слични карактеристики во близина на засегнатото земјиште и доколку има трошоци за трансакцијата.</p> <p>Средствата се проценуваат од страна на независни од судски овластени проценители и испитувачи. При проценката на земјиштето се земаат предвид квалитетот и продуктивноста на земјиштето.</p> <p>Помош за обновување на егзистенцијата, во случај самиот надоместок да не е доволен за да им овозможи да си ја обноват егзистенцијата (поддршка при наоѓање на ново земјиште под закуп, или ново земјиште како компензација доколку така преферираат засегнатите лица) (пазарна вредност плус трошоци за трансакцијата).</p>
	<p>Формални корисници на земјиште</p> <p>(на пример сопствениксо формално законско право врз земјиштето што го зазема / употребува)</p>	<p>Информациите во врска со стекнувањето на земјиштето најмалку три месеци предходно да му се достават на сопственикот за да најде друго земјиште за закуп - ако за време на социо-економското истражување се идентификувани одредени пропусти на формалните сопственици, тогаш од општините треба да се најде алтернативно земјиште за закуп формално и да се обезбеди пристап до услуги за поддршка.</p>

Тип на загуба / Влијание	Категорија на лицата погодени од проектот	Овластувања
	Неформални корисници на земјиште (немаат формални законски права врз земјиштето што ги користат – тоа може да се однесува на земјиште под државната сопственост (или друго земјиштето) што се користи долго време и е користено, но не е регистрирано)	Најмалку три месеци предходно да му се овозможат, на корисникот информации во врска со формалното стекнување / експропријација на земјиштето и проектот за да најде друго алтернативно земјиште. Исто така потребна е помош при идентификување на земја која ќе се замени за употреба. Поддршката за да се најде алтернативно земјиште и да се обезбеди пристап до услуги за поддршка ќе биде од општините, ако за време на социоекономското истражување се идентификувани одредени пропусти за луѓето погодените од проектот. Сигурноста на извршувањето или формализацијата на опциите за изнајмување итн, ќе се смета ако можно во рамките на законот.
Присвоено земјиште: односно дел од погоденото земјиште кое ќе остане по експропријација и за кое сопственикот нема повеќе економски интерес за користење и / или е економски неисплатливо	Сопствениците на земјиштето (формално со законските права или побарувања во текот на земјиште)	Доколку барањето на погодените сопственици на земјиште е направено во согласност со Законот за експропријација (член 20) и се прогласени како оправдани врз основа на извештајот од експертот за вреднување: Паричен надоместок во целост
Loss Губење на годишни/ повеќегодишни култури (на пример, тутун) и дрвја, вклучувајќи ја виновата лоза и дрвја во овоштарник	Сопствениците на култури и дрвја	Паричен надоместок за изгубените годишни / повеќегодишни насади / растенија за нивната целосна цена При проценката на растенијата и дрвјата се земаат предвид повеќе важни карактеристики како што е староста или потребните ресурси и време за да порасне ново дрво/ растение. Дури и откако ќе добијат компензација, на засегнатите лица од проектот им е дозволено да собираат растенија/ дрвја т.е. да ги отстрануваат сесе корен и да се обидат повторно да ги засадат на други локации, откако ќе добијат компензација.
Губење на не-станбени структури (на пример, шупи, плевни, огради, системи за наводнување и слично)	Сопственикот на не-станбени структура и инфраструктура	Паричен надоместок или целосна замена и надомест за преселба на структурите или помош при нивна преселба Проценката на системот за наводнување на терен ќе го изврши независна комисија за проценка.
Губење на бизнис структури	Сопственик на бизнис структура	Надомест или помош за преселба и паричен надоместок во целост
Губење на извори на приход и / или услови за егзистенција поврзани со кој било од горенаведените загуби и особено благосостојба од "земјоделство"	Сопственици (на формален или неформален бизнис или економска активност) – се вклучуваат и оние кои егзистираат од земјоделски активности	Паричен надоместок за изгубениот нето приход во текот на периодот на транзиција (до повторно воспоставување на бизнис / економски активности на друга локација) и помош при обнова на условите.
DURING CONSTRUCTION IMPACTS - Temporary Effects		
Привремена загуба на земјиште (главно земјоделско, шумско и / или пасишта Како за формални така и за неформални корисници на земјиштето - ова се однесува	Сопствениците на земјиштето (формално со законските права или со правото на припадност на земјиште)	Паричен надоместок во целосна замена за правото на користење на земјиштето врз основа на договор / спогодба за договорен период и враќање на земјиштето по употребата.

Тип на загуба / Влијание	Категорија на лицата погодени од проектот	Овластувања
на земјиште во приватна сопственост и државно земјиште.	Формални корисниците на земјиштето (на пример, сопственик со формално законско право врз земјиштето што го зазема / употребува)	Информации во врска со стекнување на земјиште најмалку три месеци предходно, за да му се овозможи на закупецот да најде друго земјиште за закуп.
	Неформални корисниците на земјиште (немаат формални законски права или правото на припадност на земјиште што го користат - тоа исто така може да се однесува на областите во државна сопственост (или друг вид на земјиште) што долго време е користено, но не е регистрирано)	Информации за привремено користење на земјиште, најмалку три месеци предходно за да му овозможи на сопственикот да најде друго земјиште. Помош за да се идентификува алтернативно земјиште за користење за одреден период / ресурси за употреба - поддршка ќе биде од општините за да се најде алтернативно земјиште.
Загуба/оштетување на годишни/ повеќегодишни култури и дрвја	Сопственикот на култури и дрвја	Паричен надоместок за изгубени или оштетени годишни / повеќегодишни насади / растенија со целост (согласно со методологијата пропишана во националното законодавство)
Штети/привремени прекини на одредена земјоделска инфраструктура (пр систем за наводнување).	Локалната заедница и поединецот / домаќинствата погодени од загуба.	Поправки, надомест или други мерки договорени со засегнатите лица и локалните заедници.
Привремено губење и / или потешок пристап до земјиште за земјоделство или други средства за егзистенција поврзани со употребата на земјиштето и нарушување на земјоделски возила / добитокот итн користење на постоечкиот АЗ	Локалната заедница и поединецот / домаќинствата погодени од губење на пристап и / или прекин на пристап	Избегнување на влијанието преку добро управување со сообраќајот, добар ангажман со засегнатите ЛПП и внимателно секвенционирање на работите. Паричен надоместок за изгубениот нето приход во текот на периодот на транзиција (до повторно воспоставување на активности ² приход ниво / живот) и помош за обнова на условите за егзистенција

² Годишен приход од одредени активности егзистенција врз основа на претходните 3 години ќе се соберат (доколку е можно) во текот на социо-економски истражувања и да се користи како еден метрички за утврдување загубија нето приход. Ефекти врз периоди жетвата ќе им се даде конкретни сметка при утврдување право.

Тип на загуба / Влијание	Категорија на лицата погодени од проектот	Овластувања
пат и другите постојни правци за да стигнат до земјиште итн	Локалната заедница и поединецот / домаќинствата погодени од губење на пристап и / или прекин на пристап што потенцијално може да предизвика значителни ефекти врз егзистенцијата дека се должи на нивната ранливост и / или зависност егзистенцијата на овие активности може да предизвикаат непропорционално влијание	Паричен надоместок за изгубениот нето приход во текот на периодот на транзиција (до повторно воспоставување на бизнис / економски активности) и помош за обнова на условите за егзистенција и ако е потребно заради пропусти од влијанија од проектот , Изведувачот & ЈПДП (или нивните претставници) ќе се во дискусија со соодветните служби за поддршка при Општина за да идентификуваат дополнителна помош во периодот на влијание (т.е. оваа група може да биде посебно ранлива на нарушувања во текот на зимскиот период и периодите на жетвата и др.) <i>При планирањето на работа во текот на зимата и жетвата ,се очекуваат влијанија врз ЛПП / селата кои се идентификувани како ранливи . Изведувачот и ЈПДП превентивно ќе разговараат за дополнителна помош за потенцијалните периоди на влијание.</i>
Привремено губење на извори на приход и / или услови за егзистенција поврзани со некоја од горенаведените загуби и особено загубата на поради преки на егзистирање од земјоделство и нарушување на бизниси, вклучувајќи губење и / или потешок пристап.	Сопственик на бизнис (формален или неформален бизнис / економска активност)	Паричен надоместок за изгубениот нето приход во текот на периодот на транзиција (до повторно воспоставување на бизнис / економски активности) и помош обнова на услови за егзистенција
ВЛИЈАНИЈА ЗА ВРЕМЕ НА РАБОТАТА - ПОСТОЈАНИ ЕФЕКТИ		
Губење и / или потешок пристап до земјиште, комерцијални објекти и / или на патната мрежа	Локалната заедница и поединецот / домаќинствата погодени од губење на пристап и / или прекин на пристап	<i>Не се очекуваат постојани проблеми со пристап , па според тоа, во оваа фаза не е предвиден дополнителен надоместок ,земајќи ги во предвид следниве мерки за ублажување како дел од проектот:</i> <i>Ублажувачки мерки инкорпорирани во проектот: Избегнување на влијанија преку создавање на локални пристапни патишта (на пр .секција V), надвозници и подвозници за движење на луѓе и животни, како што беше дискутирано со локалната заедница за време на консултациите и други мерки договорени со локалните заедници.</i>
	Локалната заедница и поединецот / домаќинствата погодени од губење на пристап и / или прекин на пристап што потенцијално може да предизвика значителни ефекти врз егзистенцијата кои се должат на нивната ранливост и / или зависност за егзистенцијата од овие активности може да предизвикаат диспропорционално влијае	<i>Не се очекуваат постојани проблеми со пристап па според тоа, во оваа фаза нема прогласување дополнителни права (ситуацијата е наведена подолу) за надомест на штета се предлага преземање на следниве мерки за ублажување како дел од проектот:</i> <i>Ублажувачки мерки инкорпорирани во проектот: Избегнување на влијанија преку создавање на локални пристапни патишта, надвозници и подвозници за движење на луѓе и животни, како што беше дискутирано со локалната заедница за време на консултациите и други мерки договорени со локалните заедници.</i>
ЗАГУБИ / ВЛИЈАНИЈАТА ВРЗ РАНЛИВИТЕ ГРУПИ		
Сите други специфични загуби /	Ранливи групи / поединци	Посебни мерки за ефективно учество, компензација,

Тип на загуба / Влијание	Категорија на лицата погодени од проектот	Овластувања
влијанијата врз ранливите групи, поврзани со откупот на земјиштето за проектот, идентификувани во текот на развојот на Планот за раселување (RAP)		преселувањето и обнова на условите за егзистенција, ќе бидат дефинирани во Планот за раселување (RAP)

5. ЈАВНИ КОНСУЛТАЦИИ И ОБЈАВУВАЊЕ

РОЗН ќе биде објавена на интернет страницата на ЈПДП (<http://www.roads.org.mk>) и на интернет страницата на ЕБРД (www.ebrd.com). Дополнително, печатени копии од РОЗПН ќе бидат достапни на следните локации:

ЈПДП во Скопје

[Ул. Даме Груев бр. 14, 1000 Скопје]

Општина Штип

Ул. Васил Главинов 4Б, 2000 Штип, Македонија; електронска пошта: info@stip.gov.mk

Општина Карбинци

Адреса: 2207 Село Карбинци, www.karbinci.gov.mk, Тел. + 389 32 300 300, Факс: + 389 32 300 022

Општина Чешиново - Облешево,

Адреса: Маршал Тито бб, Облешево, www.cesinovo-oblesevo.com, cesinovo-oblesevo@t-home.mk

Општина Кочани,

Адреса: Раде Кратовче 1, 2300 Кочани, www.kocani.gov.mk, e-mail: info@kocani.gov.mk, Phone: +389 33 274 00

Постои план за инволвирање на сите засегнати страни во рамките на целиот Проект (ПИЗС) кој е објавен и на интернет страниците на ЈПДП и ЕБРД и на горенаведените локации. Во него се содржат сите активности за ангажирање за Проектот и инволвирањето на засегнатите страни и употребата на земјиштата и поседите (вклучувајќи ги оние со законски или без законски права на побарувања за земјата што ја заземаат или користат). Во овие активности спаѓаат:

- Состаноци за консултација за изработка на Акцискиот план за повторното населување, со цел да се детално да се прикаже опсегот на Проектот и засегнатите земјишта и поседи, да се најави социо-економската анализа/пописот и проценките на имотите, да се претстави РОЗПН и матрицата на отпремнини како и видот и методот на надоместокот.
- Социо-економска анализа и проценка на имоти, за што засегнатите страни ќе треба директно да се инволвираат.

-
- Поединечни состаноци кои се пропишани во Македонското законодавство, како дел од процесот за отуѓување
 - Консултацијата ќе се осврне на одредени специфични прашања и вклучувајќи ги: ефектите врз пристапот до земјиштето (на пр. земјоделско земјиште за време на изградбата и работата итн.); Исто така ќе се спроведе низа јавни состаноци за консултација во врска со Проектот на кои засегнатите сопственици и корисници ќе бидат добредојдени и поттикнати да присуствуваат. Овие јавни состаноци за консултација се предвидени на следните локации кои ќе бидат потврдени во соработка со општините:

Откако ќе започне имплементацијата на АППН, ЈПДП ќе продолжи редовно да се консултира и да ги информира засегнатите луѓе. ЈПДП ќе ги заведува сите состаноци и консултации, со бележење на датумот на одржување на состаноците/консултациите, бројот на присутни и краток записник на дискусиите.

Во наредниот период, вклучувањето ќе се однесува на одредена група на чинители којашто е материално засегната од страна на проектот преку процесот на експропријација. Поради тоа многу е важно засегнатите чинители да бидат соодветно информирани и да се поттикнат да учествуваат во прашањата што се директно поврзани со нив.

Во оваа фаза на имплементација на проектот идентификувани **се 98 индивидуални сопственици** како директно засегнати од процесот на експропријација. Се очекува дека со студиите за експропријација ќе се идентификуваат повеќе засегнати чинители. Врз основа на тие информации програмата за чинители ќе се прилагодува и менува.

Во табелат аподолу е даден провизорен распоред на планирани состаноци со чинителите, начин на комуникација, посебна група на чинители, кои теми ќе се дискутираат и со кој.

Табела 5 Провизорен распоред на состаноци со чинителите

Провизорно време	Посебна група на чинители	Начин на комуникација	Место	Теми за дискусија	Одговорни страни
февруар и 2016 г.	42 засегнати чинители (Бање, Горно Балван, Долно Балван, Зиганци)	Правниот сектор на ЈПДП ќе го контактира секој од засегнатите чинители со писмо испратено на домашна адреса	Ќе се дефинира во консултац ија со локалната заедница	Консултативни средби за изработката на Акцискиот план за раселување	Правниот Сектор и Одделението за животна средина на ЈПДП со поддршка од Консултантите и Проектантите
март 2016	56 засегнати чинители (Крупниште, Сарачиево и Чардаклија)			Презентирање на влијанието на проектот и засегнатото земјиште и средства, Врешење на попис Презентирање на РОЗН и матрицата со овластувања и типот и методот на компензација. Објаснување на правните постапки според македонското законодавство Објаснување на постапката за поднесување жалби	

6 Механизам за жалби

ЈПДП разви механизам за жалби за да ги прима и да ги разгледа сите коментари и жалби поврзани со Проектот, вклучително и тие поврзани со одземањето на земјиште (Прилог 1 - формулар за жалби).

Во управувањето со жалбите ќе се применуваат следните принципи:

- Секоја поплака поврзана за одземањето на земјиште или поврзана со кое било друго прашање ќе се регистрира, ќе се потврди приемот во рок од 5 дена и ќе се следи додека не се затвори;
- Системот за управување со жалби ќе вклучи барем едно ниво за ревидирање/ приговор со цел да се постигне пријателска спогодба кога ќе биде можно без да се прибегне кон судско решавање;
- Жалбите ќе се разгледуваат и на нив ќе се одговора во рок од 30 работни дена;

ЈПД ќе воспостави регистар на жалби и ќе го следи решавањето на жалбите, што треба да се одвива навремено. Секоја поплака ќе биде внесена во регистарот со следните информации:

- Опис на поплаката,
- Датум на прием и потврда на прием испратена до жалителот;

- Опис на преземените дејства (истрага, мерки за коригирање), и
- Датум на решавање затворање/ обезбедување на повратна информација до жалителот.

Секој човек или организација може да испрати коментари и/ или жалби лично, по телефон или по пошта и е-пошта:

Г-ѓа Билјана Лазаревска, Оддел за правни работи

Тел: + 389 (0)2 3118-044 лок.119 Факс: + 389 (0)2 3220-535 е-маил: biljanal@roads.org.mk

Адреса: Јавно претпријатие за државни патишта, Даме Груев 14, Скопје, Република Македонија

7 МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ

Правниот сектор на ЈПДП редовно ќе го следи откупот на земјиштето и имплементацијата на РОЗН во однос на индикаторите наведени во табелата подолу. Ќе се развие и редовно ќе се ажурира база на податоци за откупот на земјиштето со лицата/ домаќинствата чиито имоти биле засегнати со Проектот, мерките за надомест и враќање на условите за егзистенција коишто се имплементирани. Сите информации за поединци/ семејства, нивните имоти и исплатите на надоместоците ќе се чуваат доверливо.

Внатрешен мониторинг систем ќе се воспостави во ЈПДП, кој ќе се состои од:

- Развој на мониторингот од инпути и аутпути кои ќе се мерат навремено како што е дефинирано според LARF и RAP;
- Периодични мерења на покажените резултати наспроти појдовните точки стекнати преку социо-економските испитувања.

Табелата подолу содржи индикативен список на индикатори што ќе се користат при мониторингот. Финалниот список со индикатори составен врз основа на резултатите од социо-економското истражување ќе биде вклучен во RAP.

Индикатор	Извор на информации	Фреквенција на мерење
Внатрешни показатели		
Number of consultation meetings, focus group meetings, results of consultation activities.	Meeting minutes	Biannually
Број на засегнати луѓе / домаќинства, по категорија (формално или неформално, сопственици или корисници, ранливи групи) и видови на влијанија (физичко преселување, привремено или трајно економско раселување, и други)	ЈПДП- база на податоци за преселување и евиденција за управување со поплаки	На секои 2 години
Бројот и видот на погодените средства (земјиште, куќи, не-станбени објекти, култури, дрвја, итн)	ЈПДП- база на податоци	На секои 2 години
Вкупната потрошувачка од компензација, преселување и обнова на животните услови	Финансиска евиденција од ЈПДП	На секои 2 години

Индикатор	Извор на информации	Фреквенција на мерење
Број на персонал посветен за преселување и компензација, со дистрибуција во куќа	ЈПДП правна служба (HR службеник за човечки ресурси)	на годишно ниво
Број на засегнати луѓе / домаќинства, по категорија (формално или неформално, сопственици или корисници, ранливи групи) и видови на влијанија (физичко преселување, привремено или трајно економско раселување, и други)	ЈПДП- база на податоци за преселување и евиденција за управување со поплаки	На секои 2 години
Бројот и видот на погодените средства (земјиште, куќи, не-станбени објекти, култури, дрвја, итн)	ЈПДП- база на податоци	На секои 2 години
Надворешни показатели		
Бројот на договори потпишани за надомест Број и % од плаќањето на извршените надоместоци	ЈПДП база на податоци за преселување и финансиска евиденција	На секои 2 години
Физичка Зафатнина - број на луѓе / домаќинства здомени, вид на помош предвиден за преселување	ЈПДП база за преселување	на годишно ниво
Егзистенцијални мерки и рестарвација - тип на спроведените мерки, напредок на имплементацијата, број на корисници	ЈПДП база за преселување	на годишно ниво
Надворешни показатели		
Број и вид на исклучителни или нерешени поплаки и трендови	Евиденција за управување со поплаки	На секои 2 години
Просечното време за исплата на надомест	Мерење на времето помеѓу договорот за компензација и исплатата	на годишно ниво
Дали надоместот претставува целосна замена?	Истражување дали корисниците на паричниот надомест можат да набават сличен имот	на годишно ниво
Корист од надоместот	ЈПДП база за преселување	на годишно ниво
Физичка дислокација - задоволството од нови домови / актива	Поединечни средби со луѓе / домаќинства ЈПДП база за преселување	на годишно ниво

ЈПДП ќе изготвува двегодишни извештаи за напредокот постигнат во спроведувањето на LARF / RAP. Овие извештаи ќе ги консолидираат информациите за надомест на штета и преселување / обнова на животните мерки, консултации, информации за преговорите и резултати, обезбедување на помош на ранливите групи, за управување со поплаки, итн. ЈПДП ќе ги документира сите состаноци, консултации со фотографии и ќе ги достават овие ЕБОР, заедно со извештаите за напредокот.

Информации од овие извештаи ќе бидат сумирани и вклучени во ЈПДП Годишниот извештај за животна средина и социјални аспекти, дистрибуирани до релевантните заинтересирани страни, вклучувајќи ги и ЕБОР.

8 РОЗН контакт информации и одговорност за имплементација

ЈПДП е одговорно за спроведување на РОЗН и изготвување на АПР.

Одговорното лице во ЈПДП за исполнување на Рамката за откуп на земјиште и раселување е:

Јавно Претпријатие за Државни Патишта

Г-ѓа Билјана Лазевска, Одделение за правни работи

Тел: + 389 (0)2 3118-044 ext.119 Fax: + 389 (0)2 3220-535 email: biljanal@roads.org.mk

Адреса: Јавно Претпријатие за Државни Патишта, Даме Груев 14, 1000 , Скопје, Македонија

Прилог 1 – Формулар за поплаки

Датум на поднесување: _____ _____ Забелешки: _____ _____	ФОРМУЛАР ЗА ПОПЛАКИ
Податоци за лицето што ја поднесува поплаката	Доколку не сакате да ги наведете податоците од 1-3, едноставно преминете на предметот и објаснувањето на поплаката
1. Име	
2. Датум, место и начин на прием	
3. Е-маил и други податоци за контакт	
4. Обем на поплаката	
5. Детален опис на поплаката	
6. Детални информации	
Начин на одговор на Вашата поплака _____ _____ Датум _____ Забелешки _____	Ве молиме наведете како би сакале да бидете известени за понатошното одвивање на Проектот:
Обработка на поплаката	
Административни записи	
Разгледано (датум, одговорна страна/ лице)	
Одговор (датум, одговорна страна/ лице и архивски број)	